

Liite (päivitetty 2.10.2020): Käytettäviä käsitteitä

	JYU	JAMK	GRADIA
HYVÄKSILUKEMINEN	<p>Hyväksilukemisella tarkoitetaan opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai muun osaamisen hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa, opintokokonaisuutta tai opintojaksoa, pakollisiin tai valinnaisiin opintoihin. Hyväksilukeminen tapahtuu aina osaamisen perusteella.</p> <p>Jyväskylän yliopistossa voidaan hyväksilukea sekä suomalaisissa ja ulkomaalaisissa korkeakouluisissa suoritettuja opetussuunnitelman mukaisia opintoja että muuten hankittua osaamista, joka vastaa suoritettavan tutkinnon tai sen osan osaamistavoitteita. Osaaminen on aina todennettava ja arvioitava. Hyväksilukuja voidaan tehdä milloin tahansa opintojen aikana opiskelijalle, joka on ilmoittautunut läsnäolevaksi ja jolla on opiskeluoikeus Jyväskylän yliopistoon.</p> <p>Aiemmin suoritetusta saman tasoisesta tutkinnosta voidaan hyväksilukea vain Jyväskylän yliopistossa suoritettavan tutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja.</p> <p>Osaamisen hyväksilukemisen edellytyksenä on, että osaaminen vastaa suoritettavan tutkinnon tai sen osan osaamistavoitteita. Hyväksiluettava osaaminen ei saa olla päällekkäistä tutkintoon jo tehtyjen suoritusten tai muun hyväksiluetun osaamisen kanssa. Opiskelijan on pystyttävä todentamaan osaamisensa siten, että osaamista pystytään arvioimaan. Hyväksiluku voi edellyttää lisänäyttöjä.</p> <p>Opinnäytettä ei voi hyväksilukea.</p>	<p>Opiskelija voi anoa hyväksilukemista muualla suoritamistaan korkeakoulutasoisista opinnoista (avoin ammattikorkeakoulu tai muu korkeakoulu) tai osaamisen tunnustamista muulla tavoin hankkimastaan osaamisesta.</p> <p>Hakukelpoisuuteen kuuluvaan koulutukseen sisältyviä opintoja ei voida hyväksilukea. Koko tutkintoa ei voida hyväksilukea.</p> <p>Aiemmin tai muualla suoritettua opinnäytetyötä ei pääsääntöisesti kokonaan hyväksilueta.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa Osaamisen tunnistamisella ja tunnustamisella opiskelija voi saada suoritukseksi sekä pakollisia että valinnaisia tutkinnon osia kokonaan tai osittain. Tunnustetut opinnot lyhentävät opintoaikaa. Hyväksilukeminen-käsitettä ei käytetä.</p> <p>Lukio</p> <p>Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimisen yhteydessä selvittää ja tunnistaa opiskelijan aiemmin hankkima osaaminen tämän esittämän selvityksen perusteella. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava toisessa [lukio]lain mukaista koulutusta antavassa oppilaitoksessa suoritettut 11 §:ssä tarkoitetut opinnot hyväksi lukemalla ne osaksi lukiokoulutuksen oppimäärää. Koulutuksen järjestäjän on tunnustettava myös muualla hankittu opetussuunnitelman tavoitteita ja sisältöjä vastaava osaaminen. Opiskelijan osaamisen tunnustamisessa noudatetaan, mitä 37 ja 38 §:ssä säädetään opiskelijan arvioinnista ja siitä päättämisestä. Tarvittaessa osaaminen on osoitettava koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Päätös osaamisen tunnustamisesta tehdään sitä erikseen pyydettyä ennen opintojen tai hyväksi luettavaa osaamista koskevan opintokokonaisuuden alkamista. Opetushallitus antaa tarkempia määräyksiä osaamisen tunnustamisesta ja sitä koskevasta menettelystä. (Lukiolaki 14/2018, 27 §.)</p>

	JYU	JAMK	GRADIA
KORVAAMINEN/ SISÄL- LYTTÄMINEN	<p><i>Korvaaminen</i> tarkoittaa opetussuunnitelmaan kuuluvien opintojen korvaamista kokonaan tai osittain muualla suoritetuilla opinnoilla tai muulla tavoin kuin muodollisessa koulutuksessa osoitetulla osaamisella. Korvaaminen edellyttää sisällöllistä vastaavuutta ja sitä, että opinnot tai muu osaaminen ovat samantasoisia (samalla EQF-tasolla) kuin korvattavat opinnot.</p> <p>Aiemmin suoritetusta saman tasoisesta tutkinnosta voidaan hyväksilukea vain Jyväskylän yliopistossa suoritettavan tutkinnon opetussuunnitelman mukaisia opintoja.</p> <p><i>Sisällyttäminen</i> tarkoittaa muualla suoritettujen opintojen tai muulla tavoin kuin muodollisessa koulutuksessa osoitetun osaamisen liittämistä osaksi tutkintoa esimerkiksi vapaasti valittaviin opintoihin. Opintojen tai muun osaamisen on oltava tasoltaan opetussuunnitelman mukaista ja tutkinnon osamistavoitteiden mukaista. Sisällöllistä vastaavuutta tiettyyn opetussuunnitelman kohtaan ei edellytetä. Mikäli on kyse muun kuin muodollisessa koulutuksessa saadun osaamisen opinnollistamisesta sisällyttämällä, tulee opetussuunnitelmaan sisältyä myös sisällyttämiseen liittyvät periaatteet.</p>	<p>Opintojen hyväksilukemisessa on kaksi päätapaa: korvaaminen ja sisällyttäminen. Korvaamisella tarkoitetaan opetussuunnitelmaan kuuluvien opintojen korvaamista muualla suoritetuilla, osaamistavoitteiltaan vastaavilla <i>vähintään saman tasoisilla (EQF/NQF 6 tai EQF/NQF7) korkeakouluopinnoilla</i>. Sisällyttäminen tarkoittaa muualla suoritettujen <i>vähintään saman tasoisien (EQF/NQF 6 tai EQF/NQF7) korkeakouluopintojen</i> liittämistä osaksi tutkintoa. Korvaamisesta ja sisällyttämisestä tehdään hyväksilukemispäätös.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa aiemmin suoritettut eri kouluasteiden opinnot, joiden tutkinnon perusteet ovat vielä voimassa sisällytetään osaksi opintoja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Ei tehdä erillistä arviointia vaan arviointi siirretään suoraan. Tarvittaessa osaamisen laajuus osaamispisteinä määritellään ja arvosana muunnetaan OPH:n määräyksen mukaan (OPH-501-2018).</p> <p>Lukio</p> <p>Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan numerolla arvioitaviin opintoihin, tulee opinnoista antaa numeroarvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten lukion opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetussuunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.</p>

	JYU	JAMK	GRADIA
AHOT/ MUULLA TAVOIN HANKITTU OSAAMINEN		<p>Muulla tavoin, ennen opintoja tai opintojen aikana hankitun osaamisen tunnistaminen tarkoittaa sitä, että opiskelija pyrkii ymmärtämään hankkimaansa osaamista ja jäsentää sen suhteessa <i>moduulin tai</i> opintojakson osaamistavoitteisiin siten, että hän pystyy kuvaamaan ja näyttämään toteen osaamisensa. Muulla tavoin hankitun osaamisen tunnustaminen tarkoittaa hyväksynnän antamista opiskelijan hankkimalle osaamiselle arviointipäätöksenä.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa aiemmin suoritettut eri kouluasteiden opinnot, joiden tutkinnon perusteet eivät ole enää voimassa sekä työelämässä tai muutoin hankittu osaaminen: osaamisen vastaavuus ja ajantasaisuus arvioidaan ja osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Tarvittaessa puuttuva osaaminen täydennetään ja osaaminen arvioidaan.</p> <p>Lukio</p> <p>Ks. kohta korvaaminen/ sisällyttäminen</p>
OPINNOLLISTAMINEN	<p>Osaamisen <i>opinnollistamisella</i> tarkoitetaan muun kuin muodollisessa koulutuksessa osoitetun osaamisen hyväksilukua osaksi tutkintoa.</p>	<p>Opinnollistaminen on opiskelijalle vaihtoehtoinen tapa kehittää osaamista moduuli- tai opintojaksotasolla. Sillä tarkoitetaan työn, projektiopintojen, tms. toiminnan ja opintojen yhdistämistä. Opinnollistamisen suunnitelman hyväksyvät työelämän tai vastaavaan edustaja, opiskelija ja opettaja. Osaamisen arvioinnista sovitaan opinnollistamisen suunnitelmassa.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa opinnollistaminen etenee henkilökohtaistamisprosessin mukaisesti. Opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOKS) sisältää osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen sekä suunnitelman puuttuvan osaamisen hankkimisesta ja arvioinnista. HOKS päivittyy ja tarkentuu opintojen ajan (reaaliaikaisuus).</p> <p>Lukio</p> <p>Lukiossa jokaisella opiskelijalla on henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS), jota päivitetään tarvittaessa ja joka voi sisältää myös projektiopintoja.</p>

Liite (päivitetty 2.10.2020): Käytettäviä käsitteitä

	JYU	JAMK	GRADIA
VAIHEET	<p>Hyväksilukumahdollisuuden taustalla ovat osaamis-perustaiset opetussuunnitelmat, joissa kuvataan opintojaksojen, opintokokonaisuuksien ja tutkin-to-ohjelmien osaamistavoitteet.</p> <p>Hyväksilukemista voi hakea opiskelija, jolla on Jyväskylän yliopistossa opiskelu-oikeus, ja joka on ilmoittautunut läsnäolevaksi. Hyväksilukemista voi hakea myös opiskelija, jolle yliopisto on myöntänyt ajallisesti ja sisällöllisesti rajatun tutkintoon johtamattoman opinto-oikeuden.</p> <p>Osaamisen tunnistaminen voi liittyä myös hakuneuvontaan, mutta varsinainen hyväksilukeminen toteutetaan vain henkilöille, joilla on voimassa oleva opinto-oikeus.</p> <p>Vastuu hyväksilukuprosessin käynnistämisestä on opiskelijalla. Opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laatimisen ja päivittämisen yhteydessä opiskelijan vastuulla on selvittää yhdessä HOPS-ohjaajan kanssa, onko opiskelijalla tutkintonsa sopivaa osoitettavissa olevaa osaamista. HOPS-ohjaaja ohjaa opiskelijaa tarvittaessa hakemaan hyväksilukua. Hyväksiluettu opinto on sisällytettävä tutkintoon, tai mikäli kyseessä ei ole tutkinto-opiskelija, opiskelijan opinto-oikeuden mukaisiin opintoihin.</p> <p>Hyväksilukuja voidaan tehdä milloin tahansa opintojen aikana opiskelijalle, joka on ilmoittautunut läsnäolevaksi ja jolla on opiskelu-oikeus Jyväskylän yliopistoon.</p>	<p>Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on sitä, että opiskelija tunnistaa, mitä jo osaa, jolloin hän voi hakea osaamisen perusteella hyväksilukua eli hankitun osaamisen tunnustamista. Muulla tavoin hankitun osaamisen tunnistamisen lähtökohtana on opetussuunnitelman tavoitteena oleva osaaminen, jonka opiskelija on voinut hankkia missä, milloin ja miten tahansa. Osaaminen tunnustetaan joko hyväksilukemis päätöksenä tai arviointipäätöksenä. Lisäksi osaamisen tunnistamista ja tunnustamista tapahtuu opinnoistamisen yhteydessä.</p> <p>Opiskelijalla on oikeus hakea hyväksilukua ja hankitun osaamisen tunnustamista, mutta velvollisuutta siihen ei ole. Tämä ei koske opintojen aikana osana tutkintoa ristiinopiskelussa tai ulkomailla vaihdossa suoritettuja opintoja, joista opiskelija sopii hyväksiluvun osana HOPSiaan.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Henkilökohtaistamisprosessi etenee ja tarkentuu koko opintojen ajan (reaaliaikaisuus)</p> <p>HOKS-ohjaaja perehdyttää opiskelijan koko opintojen aikaiseen osaamisen tunnustamismenettelyyn.</p> <p>HOKS-ohjaaja selvittää yhdessä opiskelijan kanssa millaista osaamista opiskelija on aiemmin hankkinut.</p> <p>Osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan (tunnistaminen tehdään ilman erillistä hakemusta) vertaamalla osaamista tutkintojen perusteiden ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Tunnistamista ja tunnustamista voidaan tehdä milloin tahansa opintojen aikana.</p> <p>Lukio</p> <p>Opiskelija osoittaa lukion rehtorille hakemuksen muualla suorittamiensa opintojen tai muutoin hankkimansa osaamisen tunnustamiseksi. Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukio-koulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita. Opiskelijalle annetaan tietoa osaamisen tunnistamisen käytännöistä.</p>

	JYU	JAMK	GRADIA																		
ARVIOINTI	<p>Korvaavuus kirjataan opintorekisteriin Jyväskylän yliopistossa hyväksytyin opetus suunnitelman mukaisilla opintopistelaajuuksilla ja niistä annetaan arvosana asteikolla 0–5, ellei ole erityistä syytä käyttää hyväksyty/hylätty-arvostelua. Korvaavat opinnot tulee kirjata alkupe-raisellä arvosanalla, mikäli käytetty arviointiasteikko on sama. Mikäli korvaavien opintojen alkuperäinen arviointiasteikko on muu kuin 0-5, tulee käyttää hyväksyty/hylätty-arvostelua.</p>	<p>Ks. § 21 –22</p> <p>Oppimistulokset arvioidaan suhteessa moduulin tai opintojakson osaamistavoitteisiin. Mikäli opiskelija suorittaa moduulin kaikki opintojaksot, arviointipäätökset perustuvat opintojaksokuvauksissa esitettyihin arviointikriteereihin ja -asteikkoon. Tällöin moduulista ei tehdä erillistä arviointia.</p> <p>Mikäli opiskelija hakee koko moduulin osaamisen tunnistamista ja tunnustamista, arviointipäätös perustuu opiskelijan esittämän aineiston tai vastaavan näytön arviointiin suhteessa moduulin osaamistavoitteisiin. Arviointiasteikko on hyväksyty (S)/ hylätty (0).</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan vertaamalla osaamista tutkin- tojen perusteiden ammattitaitovaatimuksiin, osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.</p> <p>Tarvittaessa arvosana muunnetaan OPH:n määräyksen mukaan (OPH-501-2018).</p> <p>Voimassa olevien perusteiden mukaisten eri kouluasteiden tutkintojen todennetut opinnot tulee sisällyttää suoraan osaksi tutkintoa siten kuin tutkinnon rakenne sen mahdollistaa. Ei erillistä näyttöä ja arviointia.</p> <p>Ei voimassa olevien perusteiden mukaiset opinnot ja muutoin hankitun osaamisen ajantasaisuus ja tutkinnon perusteiden vastaavuus arvioidaan ja niiltä osin kuin osaamista ei ole aikaisemmin osoitettu, opiskelija ohjataan osoittamaan osaaminen (näyttö) ja osaaminen arvioidaan.</p> <p>Lukio</p> <p>Muualla suoritettuja opintoja tai muutoin hankittua osaamista voidaan lukea hyväksi vahvistamalla ne osaksi lukion oppimäärää. Mikäli opinnot tai muutoin hankittu osaaminen luetaan hyväksi opetus- suunnitelman perusteiden mukaan numerolla arviointiin opintoihin, tulee opinnoista antaa numero- arvosana. Arvosanan määrittelyn tueksi voidaan edellyttää opiskelijalta lisänäyttöä. Muualla hankitun osaamisen arvioinnissa menetellään, kuten opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisessa opetus- suunnitelmassa opintojaksojen ja oppimäärän arvioinnista määrätään.</p> <p>Luettaessa opiskelijalle hyväksi opintoja muista oppilaitoksista pitäydytään suoritusoppilaitoksen antamassa arvioinnissa. Jos kyseessä ovat paikallisessa opetussuunnitelmassa numeroin arvioitavat opinnot, arvosanat muutetaan lukion arvosana-asteikolle seuraavan vastaavuusasteikon mukaisesti:</p> <table border="1"> <tr> <td>asteikko 1–5</td> <td>lukioasteikko</td> <td>asteikko 1–3</td> </tr> <tr> <td>1 (tyytyttävä)</td> <td>5 (välttävä)</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>2 (tyytyttävä)</td> <td>6 (kohtalainen)</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>3 (hyvä)</td> <td>7 (tyytyttävä)</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>4 (hyvä)</td> <td>8 (hyvä)</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>5 (kiitettävä)</td> <td>9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)</td> <td>3</td> </tr> </table> <p>Tapauksissa, joissa lukio ei voi päätellä, kumpaa lukion arvosanaa toisessa oppilaitoksessa suoritettujen opinnot vastaavat, ylempää vai alemmaa, on vastaavuus määriteltävä opiskelijan eduksi. Ulkomailla suoritettujen opintojen hyväksilukemisessa ja osaamisen tunnustamisessa noudatetaan samoja peri- aatteita kuin kotimaassa suoritetuissa opinnoissa.</p>	asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3	1 (tyytyttävä)	5 (välttävä)	1	2 (tyytyttävä)	6 (kohtalainen)	1	3 (hyvä)	7 (tyytyttävä)	2	4 (hyvä)	8 (hyvä)	2	5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3
asteikko 1–5	lukioasteikko	asteikko 1–3																			
1 (tyytyttävä)	5 (välttävä)	1																			
2 (tyytyttävä)	6 (kohtalainen)	1																			
3 (hyvä)	7 (tyytyttävä)	2																			
4 (hyvä)	8 (hyvä)	2																			
5 (kiitettävä)	9 (kiitettävä), 10 (erinomainen)	3																			

	JYU	JAMK	GRADIA
NÄYTTÖ	<p>Opiskelijan tulee toimittaa hyväksilukuhakemuksen liitteenä hyväksiluvun arvioimiseksi tarvittavat dokumentit. Niiden lisäksi opiskelijan on tarvittaessa kuvattava, mitä opintojen tavoitteisiin liittyvää osaamista hänellä on esitetyn aineiston perusteella.</p> <p>Ulkomailla suoritetuista opinnoista tai osaamisesta opiskelijan on toimitettava hyväksilukemishakemuksen lisäksi selvitys opintojen laajuudesta opintopisteinä tai työmäärästä sekä käytetystä arvosteluasteikosta.</p> <p>Opiskelijan toimittaman aineiston pohjalta voidaan myöntää suoraan hyväksiluku opintojaksoihin tai -kokonaisuuksiin tai niiden osiin, vaatia opiskelijalta lisänäyttöjä tai hylätä hakemus.</p> <p>Päätös hyväksiluvusta tehdään pääsääntöisesti kuukauden kuluessa hakemuksen jättämisestä. Määräaikaan ei lueta jaksoja, jolloin opetusta ei rehtorin päätöksen mukaisesti anneta. Päätöksessä on tuotava esille, mikäli opiskelijalta edellytetään lisänäyttöjä sekä annettava ohjeet ja määräaika lisänäyttöjen esittämiselle.</p> <p>Osaaminen on aina todennettava ja arvioitava.</p>	<p>Vastuopettaja tai moduulin opettajatiimi voi myös edellyttää opiskelijalta lisäselvityksiä tai näytön ja hän voi myös hylätä hakemuksen. Mikäli tehdään hylkäävä päätös tai päätös osittaisesta hyväksiluvusta, se perustellaan kirjallisesti.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa osaaminen osoitetaan työelämässä näytöllä tai muulla tavoin (yhteiset tutkinnon osat).</p> <p>Osaamisen osoittamisen prosessista ja arvioinnista vastaa ko. tutkinnon osan opettaja.</p> <p>Lukio</p> <p>Opiskelijan tulee esittää luotettava selvitys opinnoistaan tai osaamisestaan. Tunnustamista varten lukio voi pyytää opiskelijaa täydentämään näyttöään suhteessa lukiokoulutuksen tavoitteisiin. Lukion rehtorin tulee varmistaa, että muualla suoritettujen opintojen sisällöt ja laajuus tai muutoin hankittu osaaminen vastaavat lukio-opetuksen tavoitteita</p>

Liite (päivitetty 2.10.2020): Käytettäviä käsitteitä

	JYU	JAMK	GRADIA
PÄÄTÖS	<p>Rehtori tai hänen määräämänsä henkilö antaa tarkemmat ohjeet opinnoilla tai muulla tavoin hankitun osaamisen tunnustamisesta. Niiden lisäksi dekaani ja erillislaitoksen johtaja voi päättää tarkentavista menettelyistä ja perusteista, joiden perusteella opiskelija saa hyväksilukea opintoja.</p>	<p>Yksittäisen opintojakson osalta hyväksilukemis- ja arviointipäätöksen tekee vastuuopettaja ja moduulin osalta opettajatiimi. Vastuuopettaja tai moduulin opettajatiimi arvioi opiskelijan esittämän aineiston tai esittämät näytöt suhteessa opintojakson tai moduulin osaamistavoitteisiin ja tekee sen pohjalta hyväksiluku- tai arviointipäätöksen.</p> <p>Kun opiskelija ammattikorkeakoululain (8 a §, 19.12.2017/941) mukaan rakentaa laajan osan tutkinnostaan toisen korkeakoulun tarjonnasta osaksi omaa tutkintoaan HOPSin mukaisesti, hyväksilukupäätöksen tekee koulutuksesta vastaava päällikkö.</p>	<p>Ammatillinen koulutus</p> <p>Ammatillisessa koulutuksessa osaamisen tunnustamisesta ei tehdä erillistä päätöstä; tunnistaminen ja tunnustaminen ovat osa henkilökohtaistamisprosessia ja osaamisen arviointia. Ei voimassa olevien tutkinnon perusteiden mukaiset opinnot tai muutoin hankittu osaaminen arvioidaan; arvioinnista päättävät työelämän edustaja ja opettaja tai opettaja (yhteiset tutkinnon osat).</p> <p>Lukio</p> <p>Rehtori tai hänen määräämänsä henkilö antaa tarkemmat ohjeet opinnoilla tai muulla tavoin hankitun osaamisen tunnustamisesta sen lisäksi, mitä paikallisessa opetussuunnitelmassa on asiasta ohjeistettu.</p>
OHJAUS	<p>Vastuu hyväksilukuprosessin käynnistämisestä on opiskelijalla. Opiskelijan henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS) laatimisen ja päivittämisen yhteydessä opiskelijan vastuulla on selvittää yhdessä HOPS-ohjaajan kanssa, onko opiskelijalla tutkintonsa sopivaa osoitettavissa olevaa osaamista. HOPS-ohjaaja ohjaa opiskelijaa tarvittaessa hakemaan hyväksilukua. Hyväksiluettu opinto on sisällytettävä tutkintoon, tai mikäli kyseessä ei ole tutkinto-opiskelija, opiskelijan opinto-oikeuden mukaisiin opintoihin.</p>	<p>JAMK opinto-opas</p> <p>https://opinto-opaat.jamk.fi/fi/opinto-opas-amk/opiskelu/osaamisen-tunnistaminen-ja-tunnustaminen/</p>	<p>Lukioiden uusi yhteinen opinto-opas valmistuu lukuvuoden 2020-2021 aikana gradia.fi-sivustolle.</p>